

JUTU

Jutuni Pepá Topa Mundorumu Bokumu

Jutuni I Pepá Topa Mundorumunge Ungu Pulu Mare

Imbi “Jutu niringi akumu ponjiku niringi (Kewa ungune we “Jut” niringi). Ipuru ungune “Juda” ningu, Giriki ungune “Judasi” niringi. Ye Judasi te Yesusi lipe yunge opa-puluema sirimu ye Judasi Isikeriote. Kanu yemo ou kolorumu kanumu. Judasi te Yesusi lombili andoli ye te, pe Yesusini “Nanga kongonomo tende-paa.” nimbe lipe mundorumu yemanga ye tela molorumu. Kanu yemo yunge ungu mare LLuku 6:16, Lipe Mundorumu Yema 1:13 kinie molemo.

Judasi te Yesusi angenu Judasi. Yunge ungu mare Mateyu 13:55, Mako 6:3 kinie molemo. ‘Kanu yemo yuni ipepámo torumu.’ konopu lemele. Jutu kolomongo kanga 1 kana. Jutu kinie Jemisi kinie angenungulusele, kanu angenungulusele Yesusinge angenuselo niringi ungu mare Mateyu 13:55, Jono 7:3-10, Lipe Mundorumu Yema 1:14, Ou-Korini 9:5, Gallesia 1:19 kinie molemo.

Jutuni yembo namele i pepámo topa sirimuye? Mimi sipu naa pilimolo. Kolomongo 1 kolea te naa nimbe, Juda yemboma molo Juda naa molko yembo lupema naa nirimu. ‘Lapa Pulu Yemo kinie Yesusi Kirasiselonga yemboma topo sikiru.’ mindi nirimu.

I pepámo kinie Pe-Pita kinie telu sipe mele; Kirasinge yemboma toko siringilimunge ungu pulumu telumu. Pe-Pita kolomongo awili 2 kinie Jutu kolomongo 4-18 kinie sike paa nondopa telu sipe mele. Pe-Pita 2:1 kinie Jutu 4 kinie paa kana. Inie yakondo gomo 1225 Pe-Pita pepámonga ungu pulumu kananila. Jutuni ‘Kirasinge yemboma temane peangamonga opa puluemanga ungume naa piliengi!’ nimbendo ipepámo torumu. Jutu 3 nimbendo: “‘Sike.’ nimbu tondolo mundupu pilimolo aulke telumu mindi Pulu Yemone olio yunge yemboma sirimu. Olio ‘Sike.’ nimbu tondolo mundupu pilimolo ulu akumu yembo tene manda alowa naa temba.” nilimo.

Ya ungu pulumu pora nikimu.

**Eno ‘Sike.’ Ningu Tondolo Munduku Pilimele Mele Paa
Mimi Siku Pilku Molko, Temane Peangamonga Opa Pulu
Yembomanga Ungumu Naa Pilku Bulu Siengi Ungu Mare**

1-25pali

Jutuni I Pep mo Tombando Pulu Polopa Torumu Ungumu

1-2

¹Na Jutu, Yesusi Kirasinge kongono tendeli kendemande ye te, na Jemisinge angenuni i pepámo topo,
[Pulu Yemone] “Nanga yemboma molangi waa.” nirimu yemboma, Lapa Pulu Yemone konopu mondopa, Yesusi Kirasini nokolemo yemboma i pepámo topo sikiru.

²[Pulu Yemone] enone walse walse ulu mare teko kenjinge kinie eno kondo kolopa “Mindili nangi.” naa nimbé mele kinie, ‘Eno konopu pe nipili taka liku molangi.’ nilimo mele kinie, eno konopu mondopa molopa, anjo yando konopu mondonge ulu pulumu silimo mele kinie, olandopa olandopa pupili.

**Temane Peangamonga Opa Puluema Kirasinge Yembo Talapena Oringi
Yemboma Molko Kenjinge Mele Ungu Te^a**

3-16

³Paa nanga pulu lemo yemboma, i pepámo eno topo simbondo Pulu Yemone na kinie eno kinie olio lipe taponropa, mindili nolemela aulkena wendo lipe, yu-kinie pea molopo kondomolo aulkena lipe mondolemo mele^b

‘Pepá topo nimbu siembo.’ nimbu tondolo mundupu konopu liendu. Nalo altopo pilipulie kinié pepá topo eno nimbu simbo tekero akumu ‘Sike.’ ningu tondolo munduku pilimele ulumu^c [Pulu Yemone] ou yunge yemboma paa kamu walsikele sirimu kanumu “Manie naa pupili. Akumu yembo tene paa alowa naa tepili.’ ningu nokoko kondangi.’ nimbu ‘pepá te topo simbo.’ nimbu pilipulie i pepámo ya lkisipu tombo tokoro.

⁴Kanumunge pulumu isipe: eno Kirasinge yembo talapema molemelena ye mare kiyengo ningu ongo molemele, kanu yemando Pulu Yemone koronga ou nirimu, yunge bokune molemo mele, nimbendo:

‘Kanu yemanga kote walemo wendo ombá kinie

“Teko kenjeringi kene

kolea kerine puku molko kenjengi!” nimbo.’^d

nimbe bokune molemo kanumu. Eno Pulu Yemo liku bulu siku molko kenjiku, yunge ungume alowa teko, ‘Yuni yemboma we kondo kolopa lipe

^a 3-19 Ungumu Pe-Pita 2. ^b 3 bokumunge alsena anjokondo “21. kisim bek”.

^c 3 bokumunge alsena anjokondo “8. bilip”. ^d 4 Kanu ungumu ou niringi bokune molemo mele mimi siku naa pilimele.

tapondolemo temane peangamo manie pupili.’ ningu allowa teko, Aku temanemo munduku siye kolko kolo wangoko, ‘Pulu Yemone yemboma we kondo kolemomonga olio amboma kinie wa ulu kerinele temolo kinie olio we kondo kolopa uluri naa temba.’ ningu aku teko mindi molemele.^e Kanu yemane olionga Ye Awili Tondolo Olandopa Ye Nomi Yesusi Kirasimu^f liku bulu siku “Yu uluri molo.” nilimelela. [Kanu yema eno molemelena ongo molko aku siku telemelemonga pilipulie i pepámo tokoro.]

⁵Awilimuni yunge [Isirele, yemboma lipe tapondopa [mindili nongo moloringi, kolea Isipi wendo lipe meli purumu akumu eno pilimele nalo ‘Altoko piliengi!’ nimbu pepá topo aku temanemo altopo topo siembo. Awilimuni eno wendo lipe meli pupelie nirimumuni, pe ‘Yuni olio lipe tapondomba.’ ningu tondolo munduku naa pilku [yu liku bulu siringi, yembo awisili topa kondorumu akumu eno pilimele nalo altoko piliengi!]

⁶Mulu koleana angello mare Pulu Yemone ‘eno mele mare nokangi.’ nimbe tondolo te sirimu melema taka liku naa nokoko, moloringi koleamo munduku siye kolko anjo puringi angellomanga temanemo pilimele akumu altoko piliengila! Aku teringimunge Pulu Yemone eno ka sipe, lepa mindi pumbe ka senene ka topa, kolea paa sumbulu toline lipe suku mundorumu. Pulu Yemonga kote wale awilimu wendo ombámonga nokoko molemele.^h

⁷Kanu angellomane teko kenjeringi mele kolea awili Sodomo Gomoraselo kinie, aku koleaselonga nondopa lierimu kolea mare kinie, kanu koleamanga moloringi yembomane aku siku teringila. Kanu yemboma andoko wapora toko, ambomane amboma kinie ulu kerinele teko, yemane yema kinie ulu kerinele teko, aku ulu paa kerime teringi kanumu.ⁱ Kanu yemboma tepe alieli nomba pepa mindi pulimo tepemone topa kalorumu. Aku temanemo altoko piliengila! Eno teko kenjeringimunge [Pulu Yemone, mindili sirimu aku ulumuni ‘ ‘Olio manda manjipu temolo kinie Pulu Yemone olio aku sipe tepa kenjimbe.’ ningu piliengi!’ nimbe liepi liepi tolemo.]

⁸Aku siku mele [eno-kinie ne molemele, yema [enonga konopu teko embambo sindinge telemele kanu yemane, aku siku ulu kerimu telemele. Uru kumbu lupe lupe mare teko kanokolie eno enono enonga kangikundu ulu kalaro mololime telemele. ‘[Pulu Yemo kinie namba pelemo yembo awilime kinie, akumenga ungu mane tene olio naa nokolemo.’ ningu liku su siku, mulu koleana [angello, tondolo pulimo awilime ungu taka

^e 4 Romo 6:1-7. ^f 4 bokumunge alsena anjokondo “6. Bikpela”, “23. Kraisi”. ^g 5 Wendo Oringi 12:51, Kambu 14:26-35. Ou-Korini 10:5-11, Ipuru 3:16–4:2 kananila. ^h 6 Pe Pita 2:4. ⁱ 7 Ou Pulu Pulu 19:1-24. Pe-Pita 2:4-10, LLipai 18:22-23, 20:13, Romo 1:26-27, Ou-Korini 6:9. ^j 7 Ou-Korini 10:6.

tondolemelela. ⁹Nalo ʼkanu yemane angelloma ungu taka tondolemele mele, angellomanga ye nomi awili Maikelene kepe^k naa terimu. Maikele kinie depelemo^l kinie “Mosisinge onomo liembili.” ningulu kerepale niringili kinie Maikelene yundu “Depelemo, nu teko kenjikinū mele nu iri topo ungu taka tondambo.” nimbe ʼtombando paa pipili kolopa, naa terimu. Yuni ʼdepelemondo, nimbendo: “Teko kenjikinūmunge Awilimuni nu iri topa “Teko kenjikinū.” nipili!” nirimu.^m ¹⁰Maikelene Setene iri tombando pipili kolorumu, nalo ne ʼeno-kinie molemele, yemane ungu marenga pulume pilku sundulimele ungume ‘Ungu kerime.’ ningu ungu taka tondolemele. ʼEno mele takeramane telemele mele telemele, Mele takerama ulu te tengendo konopu kimbú naa siku walu telemele. Aku siku konopu kimbu naa siku ulume walu andoko telemelemonga eno melte molo yembo te topa kondomba aulkena pulimele kinie mindili nongo kolemele. Kanu yema aku sipe. Mele takeramane ungu wallo-kolte pilkulie andoko telemele mele kanu yema enonela ungu wallo-kolte mindi pilkulie walu ulume teko ungume nilimele akumunge eno mindili nonge aulkena pungela.

¹¹Eno paa mindili nongo molko kenjinge! Kénene terimu meleⁿ eno aku siku telemele. ʼPulu Yemone ungu umbu tondorumume pilipe yemboma nimbe sirimu ye, Bellamene tepa lawa terimu mele^o eno aku siku ʼYemboma lipu tapondopo kongonomo we teamili.’ naa ningu, ʼKou mone liemili.’ ningu ulume telemele. Ou ʼPulu Yemone “Yemboma nokangili.” nimbe Mosisi Eronoselo mako topa tondolomo sirimu yeselonga, ungume ye Korane “Naa pilimbo.” nimbe karaye terimu mele ne yema ʼaku siku Pulu Yemo teko kenjilimelemonga, Kora kinie, Kora kinie teko kenjiku kara puringi yema-kinie topa kondorumu mele^p ne yema kepe Pulu Yemone “Mindili nongo kolangi.” nimbéla.

¹²Ereli te yembo tenga kangine telemo kinie yembomo kapola naa molemo, molo nona andoli sipi te nona pulimo kinie kou te ne sipimu topa bulsumbendo nona manie pelemo, aku sipe mele, eno Kirasinge yemboma anjo yando konopu mondoko, telune langi nongo molemele kinie kanu ʼkolo toli, tapu yema eno enono tapu teko, eno ʼKirasinge yemboma, molemelena puku pea molko kalaro mololi ulume teko, eno enono molko langi awisili kinie no awisili nongo tengendo pipili naa kolko we nolemele.^q ʼKupe topa pombera tolemo kinie kanokolie ‘Lo tomba.’ ningu konopu siku nokoko molemele

^k 9 Lipe Ora Sirimu 12:7, Deniele 10:13,21, 12:1. ^l 9 Setene kanumu; bokumunge alsena anjokondo “9. devil”. ^m 9 Aku teringimunge temane te Pulu Yemonga bokune naa molemo. Pulu Yemone Mosisi ono terimu temanemo UnguManema 34:5-6 molemo. ⁿ 11 Kénene Pulu Yemonga ungumu naa pilipe mumindili kolopalie terimu temanemo Ou Pulu Pulu 4. ^o 11 ungu pulumu Pe-Pita 2:15-16. ^p 11 Korane terimu temanemo Kambu 16:1-3,31-35. ^q 12 Ou-Korini 11:18-21, Pe-Timoti 2:17.

nalo, poporomene kupema we topa meli pulimo mele kanu yema aku silime molemele. Unjo te mongo naa topa kolemo kinie pulu akuku ltelemele mele eno aku siku molemele. Eno wale talo siku kolemele yema. „Aku sipe yemboma lipe taponomba ungu te kanu yema-kinie naa pelemo.”¹³ Poporome tolemo kinie nomu kusa bea lepa anjo yando pulimo mele eno aku siku ulu kerime tengendo pipili naa kolko we telemele. Noma amáme melemo kinie yembomane kanolemele mele enone pipili naa kolko ulu kerime telemele mele aku sipe mona lemo. Kombukandipi mare enonga aulkena naa puku aulke lupemanga andoko pulimelemonga „Pulu Yemone,” kanu kombukandipime kolea sumbulu topa paa pombera tolemo kolea keru te mako topa ‘Pangi.’ nirimu kanu kombukandipime mele ne yema aku siku molemelemonga akune pungela.

¹⁴⁻¹⁵Inoke yu pulu pulu anda kolepa Adamenga moloringi yemanga yepoko pakera sipemonga molorumu yemo, yu Pulu Yemone ungu umbu tondorumu ungu te pilipelie kanu „kolo toli,” yemandu nimbendo:

“Kaname!

Awilimu yunge „angelo,” kake teli

tausini paa awisili-kinie okomo.

Yu yembomanga pali kote tendepa,

yunge ungunu naa pilku liku bulu siku,

yu kanopa keru kanolemo ulume

telemele yemboma kinie,

yunge ungunu naa pilku

ulu pulu keru telemelemanu

yu ungu taka tondoku ungu kerime

tondolo munduku nilimele yemboma kinie

“Eno teko kenjeringi ulumenga pundu toko

mindili nangi.” nimbé.”^r

nirimu.¹⁶ Ulu „peanga,” mare kanu yema-kinie wendo olemo kinie alieli konopu keru panjiku “Ulu kerime.” ningu “Teko kenjikimili.” ningu, aku siku ungu awisili nilimele. Eno enono konopumuni pilku ‘Isipu temolo kinie konopu simolo.’ ningu pilimele ulu kerime mindi teko, eno kara puku eno enono kapi ningu imbime liku ola munduku, ‘Yembomane olio mele mare siengi.’ ningu kondi toko ningu pangu singendo yemboma kapi ningu “Eno yembo peangama.” nilimele.

^r ¹⁴⁻¹⁵ Inoke molopa terimu temanemo Ou Pulu Pulu 5:18,21-24 molemo nalo i ungunu akune naa molemo. Boku te, “Boku Inoke” nilimele, akune sukundu 1:9, 5:4, 27:2 i ungunu mele molemo. Mano yembomane “Boku Inoke akumu Pulu Yemonga ungu tela.” nilimele.

**Enonga ‘Sike.’ Ningu Tondolo Munduku Pilimele Ulumuni ‘Tepa
Tondolo Mundundopili.’ Ningu Molangi Ungu Te**

17-23

¹⁷Nalo paa nanga pulu lemo yemboma, olionga Awili Yesusi Kirasini “Nanga kongonomo tende-paa.” nimbe lipe mundorumu yemane^s ou niringi ungu te pilieringi mele altoko piliengi! Pe wendo ombá mele ou ningu sikulie ¹⁸eno [Kirasinge yembomando] ningendo: “[Yesusi kelepa ombá kinie mulu maselo pora nimbé] walemo nondopa wendo ombá kanu walemanga ye mare ongo [Pulu Yemonga ungume] ungu taka tondoko [liku bulu siku], enonga konopumuni pilinge ulume Pulu Yemone kanopa keru kanomba ulume mindi teko, [‘Sumbi sipu molamili.’ ninge yemboma] ungu taka tondoko, tengé.”^t niringi kanumu altoko piliee. ¹⁹[Yesusini lipe mundorumu yemane pe aku sipe yema wendo ongo niringi mele] kinié kanu yema eno molemelena ongo molko, eno Kirasinge talape yemboma toko bulu-balu siku [‘lupe lupe molangi.’ nilimele. Kanu yema ya ma koleana we yembomane pilku telemele mele mindi teko, Mini [‘Kake Telimu] konopune naa molemo yema molemele.

²⁰Nalo nanga paa pulu lemo yemboma, enonga ‘Sike.’ ningu tondolo munduku pilimele ulu paa kake teli ulume Pulu Yemone yuyu sirimu akumuni enono tondolo paa olandopa pumbe ulume teko, Mini Kake Telimu konopune molopa lipe tapondolemomonga [Pulu Yemo] kinie ungu niengi. ²¹‘Olionga Awili Yesusi Kirasi omba eno kondo kolopa mindili silke ulume mundupe siye kolopa, eno alieli konde molko kondoko mindi punge ulu pulumu^u simbendo ombá.’ ningu nokoko molkolie^v ‘Pulu Yemone eno konopu mondolemo mele paa kamu konopu mondopa mindi pupili.’ ningu mimi siku pilku, yu-kinie nondoko puku molangi.

²²Yembo mare ‘Sike.’ ningu tondolo munduku pilieringi mele kelko konopu talo tepa pepili molemele yemboma kondo kolko [liku tapondoko], ²³yembo mare tepe koleana punge telemelema lkisiku yando liengi! Yembo mare [teko kenjinge kinie kanokolie] kondo kolko liku tapondangi. Liku tapondongendo [‘Olione kepe mindili nomolo ulume temolo.’ ningu] pipili kolko, enonga ou-konopumene pilku teringi ulu pulu kerimene enonga mulumbalema kepe kalaro mondorumu kalaroma molemo mulumbalema paa kanoko keru kanokolie, kanu mele kalaro molemo melema [‘Pulu Yemone kanopa keru kanolemo melema.’ ningu] ambolongendo [‘Olio kalaro te mondomba.’ ningu] kanu yemboma paa mimi siku kanoko liku tapondangi.

^s 17 bokumunge alsena anjokondo “1. aposel”. ^t 18 Pe-Pita 3:3, Ou-Timoti 4:1, Pe-Timoti 3:1-5. ^u 21 bokumunge alsena anjokondo “24. laip”. ^v 21 Ou-Pita 1:3.

Pulu Yemonga Imbimu Lipu Ola Mundundemili Ungu Te
24-25

²⁴‘Eno ulu pulu keru tene naa ambolopa topa manie naa mundopili. Kirasi tondolo munduku ambolko, munduku siye naa kolangi.’ nimbe eno manda nokopa kondopa, pe yu mongo lipe simbe ulu te konopune paa naa pepili^w konopu awisili siku molangi eno yu molemo kolea tondolo pa teline manda memba pupe,

²⁵aku sipe manda temba Pulu Ye telumu mindi molemomone olionga Lipe Taponropa Mindili Nolemela Aulkena Wendo Limo Yemo^x yu, olionga Awili Yesusi Kirasini olionga nimbe tenderimumunge aku sipe molemo Pulu Yemonga imbi paa ola molopa, melemanga pali yu paa ye nomi awili olandopa molopa, yu tondolo awili tepa pupe, namba pelemo yembomanga pali yu namba olandopa pepa, yu awili tepa pa telimu-kinie molopa, koronga-ou mulu maselo naa liepili kepe yandopa kinié kepe pe pe kepe aku sipe molorumu mele we molopa mindi pulimo pumbemonga yu kapi nimbu imbi lipu ola mundundemili. Sike aku sipe tepili.

└Aku pea nikiru.┘

^w 24 Kollosi 1:22, Epesasi 1:4, 5:27. ^x 25 bokumunge alsena anjokondo “21.3. Man Bilong Kisim Bek Yumi”.